

# El Museu del Calçat i de la Pell. Anàlisi de la situació actual

XV JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Sandra Adriana Rebassa Gelabert<sup>1</sup> i Esperança Rosselló Hernández<sup>2</sup>

1: historiadora de l'Art. Màster en Gestió del Patrimoni Cultural i Museologia, Universitat de Barcelona.  
sandra.rebassa@gmail.com

2: historiadora de l'Art. Postgrau en Interpretació del Patrimoni Cultural, Universitat Oberta de Catalunya.  
erossello.h@gmail.com

**Paraules clau:** museologia, museu, patrimoni, calçat, Inca, Mallorca.

**Resum.** *El Museu del Calçat i de la Pell és l'únic museu de Mallorca que presenta, en major o menor mesura, una visió tècnica i industrial de la història de l'illa. Després de quatre anys de la seva obertura, s'ha notat la necessitat de reflexionar sobre el passat i el present de la institució.*

*Aquest estudi analitza la situació actual de la institució realitzant una diagnosi de totes les seves àrees funcionals. Una anàlisi que permeti dibuixar la realitat del Museu, fent retrospectiva, per tal d'establir un primer ordre d'actuació a partir de les conclusions elaborades.*

**Keywords:** Museology, museum, heritage, footwear, Inca, Mallorca.

**Abstract.** *The Footwear and Leather Museum is the unique Majorcan museum that presents a technical and industrial overview of the island History. Four years after its opening, it's necessary begin to think about the institution's past and present.*

*This study analyzes the institution's current situation, making a diagnosis of all functional areas. This research is presented in order to depict the reality of the museum, making a retrospective, to establish a first-class presentation with the conclusions drawn.*

## 1. Introducció

L'anàlisi i la planificació s'han anat creant un espai primordial en el dia a dia de les institucions museístiques. Cada cop més, i a causa del context de crisi en el qual ja fa uns anys que estem

immersos, es fa necessària una reflexió teòrica i pràctica, amb l'objectiu d'evolucionar. Una reflexió que ha de partir d'una anàlisi i de la revisió de la mateixa institució.

Comptar amb una estratègia, o el que és el mateix, planificar estratègicament és una exigència de les institucions culturals. Ha de ser un procés que parteixi d'un diagnòstic de la situació actual i de la formulació d'objectius. La posterior avaluació dels resultats portarà, indiscutiblement, a la millora i la creació de nous programes d'actuació i nous components de la gestió. Tot i la necessitat de reflexió que avui dia exigeixen les institucions culturals, la majoria dels casos pràctics demostren el contrari. Per raons de diversa índole —econòmiques, falta de recursos, de temps, de personal, etc.— no s'acaben duent a terme. I Mallorca no n'és una excepció, ans el contrari, es fa palesa la necessitat d'una anàlisi i reflexió, tant de les institucions en particular com del panorama museístic en general.

Per això, amb aquest estudi el que es pretén és dotar el Museu del Calçat i de la Pell d'una eina d'anàlisi i estudi, una mirada introspectiva cap a la pròpia institució, que serveixi de base per a una futura planificació. El que es vol aconseguir és incentivar la reflexió, una aportació teòrica que ajudi a la definició de la institució des d'un punt de vista conceptual, amb la finalitat que serveixi com a fonament per a l'establiment de futurs plans.

Només queda aspirar que aquest exercici incentivi la reflexió institucional i que estableixi una base sòlida per a un futur Pla Museològic, eina bàsica i imprescindible per a la definició de qualsevol museu. Es pretén que es converteixi en un document de futur tant per al propi Museu com per als òrgans administratius responsables, en aquest cas, l'Ajuntament d'Inca.

## 2. Breu història de la institució

El Museu del Calçat i de la Pell de les Illes Balears fou inaugurat el març del 2010, per l'anterior alcalde, Pere Rotger. Es troba situat a l'antic Quarter de Cavalleria, conegut popularment com el Quarter General Luque, i ocupa concretament un dels pavellons del recinte, el que d'ara endavant anomenarem número 1.<sup>1</sup>

Tot i que l'obertura del Museu ens indica que és una institució jove, val a dir que la reflexió de la possibilitat d'un museu a Inca ja ve de molt enrere. Fou l'any 1996, concretament a les III Jornades d'Estudis Locals d'Inca, quan Guillem Rosselló Bordoy considerà la idea d'un museu a la localitat.<sup>2</sup> Parla del museu que Inca demana,<sup>3</sup> que Inca necessita i, el que és més important, que Inca pot pagar. Partint d'aquesta premissa, quin Museu necessita Inca? Un museu arrelat al seu passat i obert al futur, d'acord amb les actuals tendències museològiques i amb la possibilitat d'aconseguir un fons coherent i estrictament vinculat al passat inquer que es vol posar en valor. Explica que el que necessita Inca és un museu de la indústria inquera, representat pels seus tres grans elements: el vi, la terrissa i la sabata. Finalment, després d'una gran reflexió, el mateix Rosselló Bordoy arriba a la conclusió que és millor centrar el museu d'Inca en els elements més representatius de la producció passada i present del municipi: el calçat i la pell. Cal destacar la modernitat de les seves declaracions, en tant que l'autor ja proposa uns àmbits temàtics per al museu així com també unes funcions bàsiques a complir, tot seguint la definició de *museu* que dona l'ICOM.

1 Seguint el número que es referencia en el projecte museològic encarregat al grup de la Universitat de les Illes Balears.

2 Guillem Rosselló Bordoy: "Un museu per a Inca: realitat o quimera?", *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, 3, 1997, 9-19.

3 Demostrant, així, el clamor de la societat per tenir una institució cultural que representés la seva identitat.

Passen els anys i aquest reclam persisteix, fins que, el 2003, l'Administració local encarrega el disseny d'un projecte museològic<sup>4</sup> a un equip de la Universitat de les Illes Balears. El projecte analitzava la possibilitat de dur a terme el Museu del Calçat i de les Arts Gràfiques, això no obstant es va recomanar prioritzar la creació del Museu del Calçat per la identitat i tradició sabatera de la comarca. Per tant, segons el projecte museològic, el Museu del Calçat i de la Pell s'havia de concebre com un centre de conservació, investigació i difusió del món del calçat de l'illa de Mallorca, fent especial referència al municipi d'Inca. Una de les tasques prioritàries que es remarcava en aquest projecte era la formació del fons del Museu, per tal de poder oferir un discurs històric coherent. I conflueix que abans i durant la creació de dit Museu seria necessària la creació d'un Centre d'Interpretació d'Inca, com a pas per a la recol·lecció final de tot el fons. La seva idea era anar fent, a poc a poc, fins arribar al resultat final del Museu que es demanava. Tot i que el projecte fou l'element inicial i bàsic per a la posterior constitució de la institució, val a dir que la realitat difereix molt de dit projecte.

Durant aquests quatre anys de vida, el Museu s'ha erigit com l'únic museu de la història de la tècnica de Mallorca, tot i que no s'ha explotat suficientment. Un cop dut a la realitat, el projecte no ha acabat d'arrencar. Hi ha hagut diversos canvis, tant pel que fa a la regidoria que en porta la gestió com en la direcció del mateix Museu. La persona encarregada de l'actual direcció porta poc més d'un any al capdavant de la institució i les tasques que se li encomanaren foren les d'assessorar i coordinar el Museu, estudiar el fons i catalogar les peces, coordinar assessors i voluntaris.

El nom del Museu ens indica clarament la temàtica i continguts que hi trobarem. La història del calçat de l'illa de Mallorca, fent especial menció a la comarca d'Inca, és tractada d'una manera molt generalista. El contingut principal de l'exposició és l'artesanía i la indústria del calçat a Mallorca, en les diferents èpoques històriques.

En propers apartats es tractaran, amb més profunditat, temes relatius al fons patrimonial que custodia, així com el tractament que es fa d'aquest en la seva vessant expositiva.

### 3. La seu

La seu del Museu del Calçat i de la Pell d'Inca es troba situada a l'avinguda del General Luque, número 223, ocupa un dels pavellons dels edificis que donen nom al carrer. Més concretament, la seu del Museu s'ubica al pavelló de dependències generals del que fou quarter d'infanteria de l'Exèrcit, anomenat del General Luque.

Cal remuntar-se fins a principi del segle XX, moment en què l'arquitecte mallorquí Francesc Roca projectà aquest complex. Fou l'encarregat de dissenyar un conjunt de pavellons amb la finalitat d'albergar tot un regiment. Tot i que la construcció començà seguint el projecte de Roca, al cap de dos anys d'haver començat les obres, el 1911, el projecte fou remodelat per Joaquim Coll Fuster, capità d'Enginyers de la Comandància d'Enginyers de Mallorca.<sup>5</sup>

El Quarter es troba format per sis pavellons, dos de planta rectangular i quatre de planta en forma d'U. Un espai obert queda enquadrat enmig de tots els pavellons, el qual complia la funció de pati d'armes. La construcció del complex es prolongà en el temps i les obres que començaren l'any 1909 no s'acabaren fins al 1922. El pavelló que ens correspon, el número 1,

4 Vegeu: Jaume Sureda, Margalida Castells, Francisca Tugores: "El projecte del Museu del Calçat d'Inca (Mallorca): cap a la conservació, investigació i difusió del patrimoni sabater", *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, 6, 2004, 25-42.

5 Pere Rayó Bennàssar: "L'arquitectura a Inca durant el segle XX (1900 – 1940)", *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, 1, 1994, 223-237; i Simón Gual Truyol: *El Cuartel General Luque. Su historia*, Inca, 1999, 56-57.

fou finalitzat concretament l'any 1920. És un edifici d'estil historicista i eclèctic, i en el projecte de Roca es comptava amb alguns elements modernistes que finalment es perderen.

La primera i gran característica que defineix la seu i l'espai que ocupa el Museu del Calçat i de la Pell d'Inca és l'edifici històric en el qual s'ha ubicat. És una solució molt freqüent en l'arquitectura de museus la rehabilitació d'edificis històrics adaptats a una nova funció. En aquest sentit, si els criteris d'adequació i rehabilitació arquitectònica són els adequats, el patrimoni arquitectònic del mateix edifici en surt beneficiat, en tant que s'entén que se li dona un nou ús i que és la millor manera de mantenir viu el patrimoni cultural.

El Quarter General Luque quedà relegat de les seves funcions militars a l'any 1988. No serà, però, fins després de 20 anys quan es dugui a terme la rehabilitació final que convertirà el pavelló 5 en museu.

L'empresa Ingeniería y Construcciones Martorell SA (Incomarsa) fou l'encarregada de dur a terme tal rehabilitació. Aquesta havia estat anteriorment planificada per un grup de recerca de la Universitat de les Illes Balears, a qui l'Ajuntament d'Inca encomanà el projecte museològic del Museu del Calçat i de les Arts Gràfiques. En el projecte es dugueren a terme, entre d'altres apartats, les recomanacions adients perquè el pavelló 1 fos correctament rehabilitat, adaptat a la nova funció respectant el patrimoni arquitectònic del mateix edifici. La proposta arquitectònica que es presentava en el projecte dels tècnics no només abastava el pavelló número 1, sinó que també preveia la remodelació dels altres edificis. S'ha pogut comprovar que moltes de les recomanacions citades en el document no foren seguides pel projecte real de rehabilitació arquitectònica, com poden ser la divisió dels espais interiors, la recomanació de rehabilitar els altres pavellons o les funcions que aquests altres podien complir. El fet que alguns dels altres pavellons no es trobin restaurats i rehabilitats dona una certa imatge d'inutilització del complex en general, així com a la vegada es perd l'oportunitat de comptar amb un bullici de gent que diàriament utilitzi les altres instal·lacions, factor important per fer del complex un element viu.

Complex arquitectònic que per altra banda té una gran força visual per atreure l'atenció de la gent que potencialment hi passa, i que en molts casos té identificat l'edifici en si mateix. Aquesta identificació és en part positiva i negativa, ja que identificar l'entorn urbà museístic amb el propi entorn vital fa que es rebaixi l'atenció sobre ell. La seva situació en un espai urbà o suburbà, no al bell mig del centre d'Inca, però no lluny d'aquest, a 5 minuts de l'estació de tren i bus, i a 10 minuts del centre, és una altra de les fortaleses de l'emplaçament arquitectònic.

## 4. Fons i recursos patrimonials

Per col·lecció entenem un grup d'objectes o testimonis materials de l'home i la informació que sobre ells es té.<sup>6</sup> El terme *col·lecció* és més o menys utilitzat depenent de l'autor consultat. Se seguirà el model de diversos autors,<sup>7</sup> i s'entendrà la col·lecció com un grup d'objectes provinents (o no) del mateix lloc, però sí en consonància temàtica, tècnica i material. Per referir-nos a la totalitat dels objectes del Museu ens referirem a fons. En aquest sentit el fons del Museu del Calçat i de la Pell de les Illes Balears està compost per tres col·leccions diferenciades, béns mobles, relacionats amb el món del calçat i la seva indústria i artesania. Dins aquest fons es poden diferenciar:

6 Francisca Hernández Hernández: *Manual de museología*. Madrid, 1994, 135.

7 Francisca Hernández Hernández: *ibídem*; Aurora León: *El Museo. Teoría, praxis y utopía*, Madrid, 1978; Francisco Javier Zubiaur Carreño: *Curso de museología*, 2004.

- a) Col·lecció de patrimoni tèxtil. El concepte de patrimoni tèxtil és un tant complex, ja que abasta una infinitat de béns de diferents naturalesa; indumentària, teixits, complements, accessoris vinculats a la moda, etc. En aquest sentit, la col·lecció de patrimoni tèxtil del Museu es basa en un recull de sabates històriques fabricades a Mallorca en diferents èpoques. Algunes de pell, algunes de tela, i altres que combinen ambdós elements.
- b) Col·lecció de patrimoni industrial. Per patrimoni industrial entenem els diferents testimonis històrics que han restat del procés d'industrialització que, en el cas de Mallorca, tingué lloc a meitat del segle XIX. Els béns que componen el patrimoni industrial bé poden ser immobles o mobles. El Museu del Calçat i de la Pell alberga una part dels béns mobles utilitzats en el procés d'industrialització del calçat i de la pell, entenent així una vasta mostra de maquinària utilitzada en les diverses fases de producció de la sabata o dels teixits.
- c) Col·lecció de patrimoni etnològic. El patrimoni etnològic també és un concepte complex per la seva amplitud semàntica. En aquest cas, i per no estendre'ns en discursos que aquí no corresponen, val a dir que està compost per diferents béns mobles, testimonis d'una cultura artesanal i tradicional ja desapareguda, que demostren les transformacions que han sofert aquests oficis. Una mostra de diversos utensilis i eines utilitzats per a manipular la pell i manufacturar el calçat, exemples del procés de creació artesanal.

El fons del Museu del Calçat i de la Pell és molt variat pel que fa a la naturalesa dels objectes, però molt específic si atenem a la temàtica que abasta. En aquest sentit ens trobem davant un museu de temàtica especialitzada, però amb una densificació objectual que el constitueix com un museu mixt.

Les formes d'ingrés dels fons dels museus poden ser molt variades, des de la compra de diferents béns fins a la completa donació d'una col·lecció. El Museu del Calçat i de la Pell comptà amb diferents formes d'ingrés per formar el fons que actualment alberga: la compra, la donació i el depòsit. Les dues últimes són les més usuals i les més utilitzades fins al moment. Tot i tenir en comú la gratuïtat, cal diferenciar que les donacions són de caràcter permanent i els depòsits (o cessions), de caire temporal.<sup>8</sup>

Segons el projecte museològic el Museu del Calçat i de la Pell s'erigia com un centre de conservació, investigació i difusió del món del calçat a l'illa. Respecte a la conservació val a dir que el fons exposat es troba en bon estat. Referent a la investigació, durant aquests quatre anys que el Museu porta obert, no s'ha erigit com un centre d'investigació de referència pel que fa a l'àmbit temàtic que l'ocupa, així com tampoc s'han publicat estudis referents al fons. Val a dir, però, que s'ha superat una primera fase de recerca, atès que s'ha documentat i catalogat tot el fons del qual disposa el Museu. Documentar i catalogar la col·lecció és fonamental, en ella s'han de reunir i registrar informacions exactes de tot el fons existent, ja que la història del bé és tan important o més que el propi objecte.<sup>9</sup> Un fons no catalogat és un fons no controlat. No té sentit conservar i difondre elements que no es posen en valor, i es posen en valor quan saps què són, de qui són, la seva procedència, què els ha passat, etc.

## 5. Exposició

Parlar de l'exposició suposa l'anàlisi de diferents elements constitutius, des de la situació espacial, passant per la distribució de les peces en ell, els recursos museogràfics utilitzats o el discurs que es presenta amb la interacció de tots els factors anteriors.

El Museu del Calçat i de la Pell presenta els dos tipus d'exposicions habituals, la permanent i la temporal, cada una amb un espai diferenciat quant a situació i dimensions.

<sup>8</sup> Tot i que aquesta temporalitat es pot anar ampliant mitjançant diversos convenis.

<sup>9</sup> Francisca Hernández Hernández..., 136.

Com ja s'ha comentat, l'edifici sofrí una remodelació per tal d'adaptar-lo al nou ús i rehabilitar-lo. El projecte museològic del 2003 presentava una divisió d'espais interiors diferents a la que trobem ara, que afecta, en gran mesura, l'espai expositiu. La distribució final fou la següent: un espai a la planta baixa dedicat a l'exposició temporal i tota la planta primera dedicada a l'exposició permanent.

### 5.1. Exposició temporal

L'espai que ocupa l'exposició temporal és de dimensions reduïdes i s'utilitza no només per a aquest fi, sinó que serveix com a espai de pas cap a l'exposició permanent i connector amb altres com la recepció, el *ball* o la sala de conferències. No es troba del tot diferenciat i la identificació com a espai d'exposicions temporals resta en l'ambigüitat si no es coneix una mica en profunditat la institució.

És un espai de forma rectangular, que funciona a manera de passadís, on els objectes es troben situats a banda i banda. Actualment en aquest espai es pot veure una mostra de sabates actuals de diferents marques procedents d'empreses de calçat inqueres, acompanyada per una selecció de calçat històric esportiu procedent de la fàbrica Janer. A més, disposades a la paret hi ha una selecció de fotografies de grans dimensions que presenten diferents moments del procés de producció de calçat. Finalment també es presenta una mostra dels resultats obtinguts amb els tallers ocupacionals d'Incalçat, realitzats en el mateix Museu. Això ens mostra la diversitat d'objectes que es presenten en l'espai de l'exposició temporal, al mateix temps, la manca de consonància entre ells, i es tracta, en realitat, de diferents mostres, fet que dificulta un discurs més enllà de la presentació de calçat i la pell, i d'objectes i productes relacionats amb aquest. La presència d'elements museogràfics en la mostra temporal és escassa. Es compta amb un cartell dispost just al principi del passadís, al costat de l'entrada del Museu, on es presenta la institució, que funciona a manera d'introducció general del Museu.

Si bé la divisió de plantes serveix per a la diferenciació dels dos tipus d'exposicions, l'espai dedicat a l'exposició temporal amb la disposició actual pot dur a confusions i dificultats d'identificació i reconeixement.

### 5.2. Exposició permanent

Per altra banda, l'exposició permanent, amb un espai d'enormes dimensions, compta amb les tres tipologies de béns que formen el fons del Museu: eines, maquinària i calçat. L'elecció de l'espai de grans dimensions per a l'exposició permanent és adequat, en tant que la col·lecció de patrimoni industrial és de grans dimensions.

Els objectes són disposats i exposats de manera decimonònica, bé agrupats segons tipologia, bé distribuïts en solitari a manera d'escultures. Aquesta darrera forma d'exposició és utilitzada en les màquines. La maquinària és exposada de forma individualitzada, amb un espai de separació entre elles; s'eleva a un nivell d'obra d'art uns béns que històricament no s'havien erigit amb funcions estètiques, sinó que es trobaven en ús. Els altres tipus de béns, les eines i el calçat, són exposats en grup dins unes vitrines.

Hi ha una major presència de recursos museogràfics en l'exposició permanent. Diferenciem dos tipus de recursos: textuais i audiovisuals. Els recursos textuais són bàsicament dos, les cartel·les que identifiquen la majoria de les màquines i els panells explicatius. Les cartel·les són de grans dimensions, i s'hi pot identificar el nom de la màquina en diferents idiomes. Tot i que és una ajuda, aquesta és mínima. En molts casos, els noms de les màquines no són prou clarificadors per entendre quina era la seva funció

específica, i això fa que es perdi molta informació. Els panells, per altra part, són presentats en forma de cubs i disposats al costat oposat de la maquinària. En aquests es pot llegir, de forma molt generalista, quina ha estat la història del calçat i de la pell a Mallorca, fent especial menció a Inca. Acompanyant la informació textual també trobem recursos gràfics, en forma de dibuixos o fotografies que il·lustren el text. Es presenta així el discurs que guia l'exposició, un discurs cronològic. El problema rau que aquest no queda palès en les obres. No hi ha una simbiosi entre el discurs textual i el discurs objectual, ja que els béns mobles de l'exposició només representen un fragment d'aquesta història. Els grups d'eines i de calçat no presenten cap tipus d'identificació ni recurs que ajudi a la seva interpretació.

Els altres recursos museogràfics que es poden trobar en l'exposició són els dos audiovisuals, dos vídeos que mostren el procés de realització de calçat en imatges actuals.

## 6. Difusió i comunicació

Donar a conèixer el Museu, així com dinamitzar-lo amb diferents activitats és una altra de les funcions bàsiques, provinent dels canvis en la concepció museològica que hi hagué durant els anys 70: el pas cap a la Nova Museologia.

Per això, el departament o àrea de difusió i comunicació és de vital importància en l'actualitat. Aquesta inclou diversos aspectes.

### 6.1. Difusió dels seus continguts

En aquest apartat ens referim a diferents recursos utilitzats per donar a conèixer els continguts de la institució. S'ha pogut comprovar que aquest camp és un dels més febles. El fullet és un dels recursos més utilitzats en els museus: un recurs d'informació bàsica de la institució que ajuda a entendre i contextualitzar millor allò que estem veient. En el cas del Museu d'Inca el fullet el podem trobar en xarxa, en format digital.

Un altre dels recursos més adients en els temps actuals és el posicionament que tenen els museus a la xarxa. La plana web és un dels recursos bàsics, i les xarxes socials, a més de ser bàsiques, són els recursos més factibles. El Museu no disposa de plana web pròpia, ni es troba present en les xarxes socials. Trobem, això sí, un enllaç des de la pàgina web de l'Ajuntament que ens porta a la plana web d'Incaurística. Des d'aquesta es fa difusió tant dels llocs d'interès patrimonial com dels llocs comercials, de diferents *rutes amb encant* o de la història del municipi. La informació relativa al Museu és escassa, fragmentària i permanent. No es troba actualitzada i no s'utilitza com a canal de difusió constant.

Un dels punts forts dins l'àrea de difusió dels continguts és la pròpia imatge corporativa. Es tracta d'un disseny actual que serveix de carta de presentació d'allò que vol ser el Museu. Utilitza la petjada d'una sabata representada a partir de la petjada dactilar, com a símbol de la identitat del poble.

Altres mitjans utilitzats per a la difusió són la premsa, tant local com autonòmica o la televisió. Tots ells, sempre de manera puntual per tal d'informar de certes activitats no habituals en el Museu.

### 6.2. Activitats de difusió cultural

Les activitats que es poden dur a terme en el Museu són molt puntuals. En els darrers anys ha començat a participar de manera més freqüent en diferents activitats com el Dia Internacional dels Museus, la Tardor dels Museus, amb diferents tallers i altres.

S'han dut a terme diferents activitats col·laboratives com "FOOD&FOOT", unint fàbriques de calçat i cuiners en una mostra fotogràfica; o una exposició de ciclomotors antics. Les exposicions temporals són un element que ajuda a donar vida al Museu, atreure nous visitants i/o fidelitzar el seu públic. Considerem, però, que, tot i que la línia que s'ha de seguir és aquesta, a partir de la dinamització i l'activació, les futures activitats que es duiguin a terme en el Museu han d'anar en consonància amb la seva temàtica.

### 6.3. Comunicació-senyalització

El terme municipal d'Inca es troba molt ben comunicat. Forma part de la comarca del Raiguer, en una situació privilegiada entre el pla i la muntanya. Es caracteritza pel fàcil accés a les principals vies de la xarxa insular i per la confluència entorn al municipi de la major densitat de carreteres de l'illa. Aquesta bona comunicació es veu reforçada pel traçat de la línia ferroviària, així com també diferents línies de transport col·lectiu per carretera. Cal destacar que l'estació ferrocarril i de busos es troba a 5 minuts del Museu, cosa que significa que es troba situat a un lloc de fàcil accés.<sup>10</sup>

Quant a la senyalització urbana, també és un dels punts ben treballats, ja que trobem cartells indicadors a diferents punts estratègics de la ciutat. Cal destacar que aquests cartells indicadors són de color groc i no morat, quan aquest últim s'utilitza per indicar una institució cultural i el primer representa una vessant més turística. Un altre element a tenir en compte són les banderoles. El Museu compta amb dues banderoles de grans dimensions, una de situada a l'avinguda del General Luque i l'altra, a la part posterior del pavelló, accedint des del polígon.

Disposa de bon aparcament, atès que davant de l'entrada des del polígon hi ha un pàrquing per a cotxes i busos. Totes aquestes disposicions no són en va, són elements i característiques que afecten la comunicació del Museu amb la societat, i que influeixen (o poden influir) d'una forma o altra en la seva concepció i posicionament.

### 6.4. Públic

El museu compta amb un públic heterogeni, que va variant depenent del tipus d'activitat que s'hi desenvolupa. Tot i no haver-hi, per qüestions de personal, cap estudi de públic ni estratègies definides per a la captació d'aquest, sí que es duu a terme una relació numèrica de visitants. Durant aquest darrer any 2014 s'han registrat un total de 4.500 visitants, una tercera part dels quals visitaren la institució gràcies a activitats temporals.

Considerem una necessitat bàsica activar estudis i estratègies de públic, ja que conèixer el públic visitant ens ajuda a saber quines inquietuds tenen i a la vegada ens permet conèixer el no-públic, fet que permet engegar noves accions dedicades a la seva captació. Aquests futurs estudis de públic que es recomanen han de seguir una estratègia de planificació en si mateixos, s'ha de recórrer a una avaluació del públic real i potencial, per tal de fer una estratègia futura adaptada a les necessitats del dit públic.<sup>11</sup>

## 7. Recursos humans i econòmics

Els recursos humans són una part fonamental dins el funcionament d'un museu. El problema de molts museus és que sofreixen la manca de personal necessari i específic per al desenvolupament de les seves funcions bàsiques, ja que tan sols compten amb un conservador-

10 Josep Benítez, Miquel Pieras...[et al.]: *Inca. Guia dels pobles de Mallorca*, 6. Inca, 1999, 14, 15.

11 Francisco Javier Zubiaur Carreño: *Curso de ...*, 313.



director, un administratiu i personal de vigilància.<sup>12</sup> Salvant les distàncies aquesta és la realitat que trobem al Museu del Calçat i de la Pell de les Illes Balears. L'organigrama és molt reduït, existeix una clara problemàtica de manca de personal. Només és format per dues persones; la directora i el bidell. No es pot tirar endavant un projecte d'aquesta envergadura si no es disposa d'un equip mínim. El departament de direcció, que com hem comentat compta amb una persona, és l'encarregat de dur a terme totes i cada una de les tasques que haurien d'estar distribuïdes en diferents departaments i només disposa de 20 hores mensuals, per tant impossibilita la realització de les tasques necessàries dins un museu. Segons la Llei de museus de les Illes Balears (4/2003) qualsevol museu ha de comptar amb la direcció, conservació i manteniment a càrrec de personal qualificat, la formació i coneixements del qual s'ajustin als continguts del museu.<sup>13</sup>

Per tot això, pensem que és necessària la creació d'un organigrama format per un cos tècnic, un gabinet de didàctica i atenció al públic, i un gabinet administratiu i de manteniment.

Pel que fa als recursos econòmics destinats a l'entitat, no hem pogut obtenir informació de la partida que s'hi dedica, però de l'anàlisi total del Museu i l'estat actual en què es troba es pot deduir que la partida pressupostària dedicada a la institució és mínima. Aquest és un problema històric compartit per totes les institucions culturals, i s'agreuja encara més a causa de la situació econòmica actual.

## 8. Conclusions

El Museu del Calçat i de la Pell de les Illes Balears començà la seva activitat de manera precipitada i amb molts entrebancs, la qual cosa ha marcat consegüentment la seva evolució durant aquests quatre anys. Tot i així, s'ha de potenciar el màxim possible aquesta institució museística única a Mallorca i a les Illes Balears. Per això considerem que és important l'anàlisi que fem en aquesta comunicació per tal que pugui suscitar un diagnòstic més profund i serveixi de bessó per a un futur Pla Museològic, que porti indiscutiblement a la millora i a la creació de nous programes d'actuació i nous components de la gestió.

És important destacar i potenciar els punts forts de qualsevol institució, així com detectar i solucionar els punts febles. Moltes de les mancances que presenta el Museu no són tant fruit d'una mala gestió, sinó per falta d'aquesta.

Som conscients que el Museu necessita una millora en la seva difusió de continguts i en la difusió cultural, per potenciar així la marca del Museu del Calçat i de la Pell. És de màxima prioritat comptar amb un equip de treball qualificat per assegurar un bon funcionament de la institució, perquè són els recursos humans els que possibiliten el dia a dia dels museus. Finalment, considerem que qualsevol institució cultural i/o museística ha de mantenir un lligam continu amb la comunitat local, perquè el museu és part d'aquesta, en tant que es mostra i es recorda el seu passat. Un component més humà en l'exposició i en el discurs és clau per a la institució. La història del calçat i de la pell la construïren les persones, totes aquelles que hi participaren en el passat, i també les que participen del passat per crear el seu present i el seu futur.

<sup>12</sup> Francisca Hernández Hernández: *Manual de...*, 113.

<sup>13</sup> Llei núm. 6.568. *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, Palma, 26 de març de 2003 o el seu respectiu reglament: Reglament núm. 12 de reconeixement i registre de museus i col·leccions museogràfiques de Mallorca, Palma, 24 de gener de 2013.

## 9. DAFO

<b>D</b>	<b>Debilitats</b>	<b>F</b>	<b>Fortaleses</b>
1	Mancaça d'un Pla Museològic	1	Institució jove
2	Falta de recursos humans	2	Ubicació de la institució
3	Falta de recursos econòmics	3	Fort caràcter identitari
4	Col·lecció fragmentada	4	Singularitat del fons industrial
5	Discurs limitat i fragmentat	5	Fons en bon estat de conservació
6	Difusió de continguts i difusió cultural	6	Imatge corporativa
7	Distribució espacial interior	7	
8		8	
<b>A</b>	<b>Amenaces</b>	<b>O</b>	<b>Oportunitats</b>
1	Entorn no restaurat: percepció d'abandonament	1	Assimilació com a museu autònom
2	Situació econòmica actual	2	Creació d'un consorci: Ajuntament, Consell i Govern
3	Legislació patrimonial i museística autònoma	3	Concepció de patrimoni total: tangible i intangible
4		4	Patrimoni immoble industrial d'Inca
5		5	

## 10. Bibliografia

- [1] Guillem Rosselló Bordoy. “Un museu per a Inca: realitat o quimera?”, *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, 3, 1997.
- [2] Jaume Sureda, Margalida Castells, Francisca Tugores: “El projecte del Museu del Calçat d'Inca (Mallorca): cap a la conservació, investigació i difusió del patrimoni sabater”, *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, 6, 2004.
- [3] Pere Rayó Bennàssar: “L'arquitectura a Inca durant el segle XX (1900-1940)”, *Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, 1, 1994.
- [4] Simón Gual Truyol: *El Cuartel General Luque. Su historia*, Inca, 1999.
- [5] Francisca Hernández Hernández: *Manual de museología*, Madrid, 1994.
- [6] Aurora León: *El Museo. Teoría, praxis y utopía*, Madrid, 1978.
- [7] Francisco Javier Zubiaur Carreño: *Curso de museología*, 2004.
- [8] Josep Benítez, Miquel Pieras... [et al.]: *Inca. Guia dels pobles de Mallorca*, 6, Inca, 1999.
- [9] Llei núm. 6.568, *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, Palma, 26 de març de 2003. <http://boib.caib.es/pdf/2003044/mp15.pdf> [consultat: 28/11/2014]